

Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára
Jósa András Múzeum
Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Honismereti Egyesület
Nyíregyházi Főiskola Történettudományi és Filozófia Intézetének Történettudományi Intézeti
Tanszéke

Helytörténeti pályázat

„Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és történelmi vármegyéi (Bereg, Szabolcs, Szatmár, Ugocsa, Ung) múltjának történetéből”

Szellemi, természeti és épített értékek településemen

Készítette: Kósa Csaba

Papos, 2015. augusztus 20.

„A hagyomány nem a hamu őrzése, hanem a láng továbbadása.”

(Morus Tamás)

Dolgozatommal elsősorban az a célom, hogy egy dokumentumba rendezem településem krónikájának páratlan szépségű szellemi kincsét, annak mind ismert, vagy éppen ismeretlen, prózai és versbe szedett, hasonló és eltérő változatait.

Ez egy, a paposi emberekben ma is elevenen élő, a régmúltat idéző **legenda**, melyre építve, helyi történelmünk ősi múltját és folytonosságát bizonyítom. Bemutatom községünk legrégebbi épületét, **a műemlék templomunkat**, majd a két felekezeti templomát, építésük időrendjében a reformátust és a katolikust. Munkámmal arra törekszem, hogy a legendánkhoz minden paposi ember kötődjön, és a történet közösségformáló ereje fennmaradjon a jövő nemzedék számára is.

„A hagyomány mélységes mély kút: az emberi élet forrása. Az ember csak e kút vizével betöltekezve lehet azzá, amivé lennie kell.”

(Végh Attila)

Papos első lakói talán még valamikor a honfoglalás környékén telepedhettek meg ezen a területen.¹ A településünk honfoglalás utáni neve valószínűleg Szakályfalva, István király korától pedig Papos.

A község mai neve beszélő név, a pap szóból képzett szó, olyan helyet jelöl, ahol pap van. A krónika szerint államalapító István királyunk arról rendelkezett, hogy minden tíz településnek legyen egy papja, s Papos volt az a központi település a tizből, ahol a pap élt, és templom volt.² Nem tudhatjuk, hogy milyen lehetett az a régi templom, de templom, sőt kolostor is állhatott a Kápolna-tó helyén. Ugyanis a tatárjáráshoz kapcsolódó, szájhagyomány útján fennmaradt és több változatban rögzített történeti emlékünkből: „A paposi vadrózsák és a kápolna-tó legendája” ezt a helyszínt nevezi meg a templom helyeként. A papokat, szerzeteseket és apácákat Isten úgy mentette meg a tatárok támadásától, hogy elsüllyesztette a kolostort, melynek helyén tó keletkezett. A kolostor egy „hegyen”, a „Fényes-hegyen” állhatott. A legenda alapján a Kápolna-tó területe „a kolostor elsüllyedése előtt” része lehetett a hegynek. (Földrajzilag természetesen nyírségi homokdombról, buckáról van szó, mely ma is kiemelkedik

¹ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Papos>

² <http://www.papos.hu/>

környezetéből.) A szent életű emberek véréből, lelkéből - a hagyomány szerint - kinőtt vadrózsákról szüleinktől, nagyszüleinktől még hallottunk. A rózsatövekből sokan vittek haza, de azok eredeti helyükről átültetve, az otthoni virágos kertekben elpusztultak. A legendából arra következtettek, hogy az eredeti falu a Kápolna-tó (kolostor) körül lehetett és a tatárjárás után települhetett délebbre, a 14. század első harmadában épített műemlék templomunk köré. Ez a templom településünk történelmének első építészeti emléke, ezáltal a legbecsesebb műemlékünk. A kőtemplom elődje valószínűleg egy fatemplom volt.

A Paposi Római Katolikus Egyház történetében utalás van arra, hogy azt István király alapította, de elpusztult a tatárjárás idején. A település mai elhelyezkedését figyelembe véve, ebből a tényből kiindulva is az feltételezhető, hogy elődjeink a pusztítás után a „Fényes-hegytől” délre építettek először egy fatemplomot. E köré épült újjá a falu, majd a 14. század elején a fatemplom helyett már kolostor nélkül ugyan, de újra kőtemplomot tudtak építeni, ami a mai műemlék templomunk.

Sajnos, a rendszerváltás után a Kápolna-tó területét akkori önkormányzatunk nem vásárolta meg, hanem magántulajdonba engedték át. A múltunkat őrző emlékparkot hozhattunk volna létre, ezáltal is megőrizve a feledés homályától ezt a gyönyörű legendát és mondát. Hiszen az összetartó hagyomány szempontjából teljesen mindegy, hogy mennyi a valóságalapja ennek a történetnek.

A hagyomány a fontos, ezért a 2014-ben elkészült címerünkben is ezeket a motívumokat jelenítettük meg (pap, templom, tó, vadrózsák), hogy a jövő nemzedék számára a településünk szimbólumaivá váljanak.

Örülök annak, hogy ez a csodálatos történet immár szerepel a szatmári legendák gyűjteményében is: www.szatmarilegendak.hu.

Szatmári Legendák Útja...

„Az út, amely mentén kincsekkel teli alagutat, kézzel összehordott hegyet, **elsüllyedt kolostorokat**, messzilátó dombot, tós nádat találunk.

Az út, amelyet lidércek, sárkányok, boszorkányok, tölgyfa-vezérek, **rózsává vált lelkek** népesítenek be.

Láss csodát! Ízleld meg, szippantsd be, tapintsd ki a legendát!...

Aprócska falvak sorakoznak a szatmári térségben, hófehér falú, ég felé magasodó templomtornyokkal, titkokat rejtő ódon kastélyokkal, **rímekben fennmaradt tragédiákkal és legendákkal, amelyeket örökül hagytak a csodát hinni akaró elődök...**

A **legendákban, mondákban** gazdag vidék lakói féltve őrzik múltjuk ezen darabját, amelyek többsége ma már csak a szájhagyomány útján terjedve száll apáról fiúra, nagyszülőről unokára.

Papos

Vadrózsza legenda: A történet szerint a tartárjárás idején a település kolostorában imádkozó és éneklő apácákat és papokat az Isten úgy védte meg a pusztító támadástól, hogy elsüllyesztette az épületet. A kolostor helyén tó keletkezett, a bent lévők lelke pedig vadrózsává vált. A szóbeszéd szerint az illatozó virágok ma is megremegtetik az oda érkező lelkét. A legendát "A paposi vadrózsák és Kápolna-tó legendája" címmel rímekben szedték.

1241.

Feldúlták a tatárok a falvakat és várakat, Szatmár vármegye lakosságának mintegy harmadát meggyilkolták.”³ (<http://www.szatmarilegendak.hu/>)

A prózai alapnak, mint már említettem, „A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája” címmel versbe szedett változata is volt (lehetett), melyet szájhagyomány alapján jegyzett le, illetve írt újra Kicsák Józsefné 1990-ben, mint Jármí könyvtáros.

Ezt a rímekben szedett formát olvashatjuk községünk honlapján is:

www.papos.hu/Nevezetességek/Legenda.

Apró változtatásokkal közlöm:

A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája

Faluvégen a fák alatt
Kicsiny tó áll, mely megnyugtat.
Ki partján áll elmereng a múlton,
Míg az árnyék eljátszik a tavon.

Hal raj csobban, s tovaúszik,
Körülötte vadrózsafa kúszik
Múlt időkről szól a tájék,
Tatárjárást idéz máig.

Hol van e tó? Kitalálod?

³ <http://www.szatmarilegendak.hu/>

Papson van, ott találsz.
Róla szól e szép legenda,
Hallgasd csendben, ki elmondja.

Egyszer régen a szél fújta dombokon,
Templom állt, s kolostor is, úgy tudom.
Szent Istvántól kapták a papok és jó apácák,
S benne imával az égietek ostromolták.

Imával és sok munkával,
Hazájukat így szolgálták.
Írásra tanítván a népet,
Szerénységben elégedtek.

Egyszer aztán 1241-ben
Szörnyű hír járta e szent helyben.
Tatár horda pusztít az országban,
Kit utolér, fordul halálába.

Mindent pusztít, embert is öl,
Jaj, annak, ki elé kerül.
Tör, zúz, felgyújt, rombol, gyilkol,
Bujdos a nép, menekülve koldul.

A papok és a jó apácák,
Templomukat jól álcázzák,
Belemennek, imádkoznak,
Istenre bízván sorsukat.

Jön a horda, ordít, prűszköl,
Szerteszéled, kutat, bömböl.
Megtalálja a templomot,
Hallván benne szép dallamot.

Mivel belemenni nem tud,
Felgyújtja azt, ott a nagy rúd,
Fáklyát készít a végére,
Lángok csapnak fel az égre.

Benne ég a sok apáca,
Pátereknek sokasága.
Gondoljuk mi... de nem így történt!
Megnyílt a föld nyomban, tüstént.

Elsüllyedt mind, ki benne volt,
Kiket Isten így megóvott
A kegyetlen vérengzéstől,
Tűzhaláltól, megégéstől.

Tó támadt a klostrom helyén,
Vadrózsa nyílt körülöttén.
Hirdeti e virág nekünk,
Hogy esett a történetünk.

Tó alatt a nagy kápolna,
Lelkeikből a vadrózsa
Ma is itt él, emlékeztet,
Régi időket idézget.

Vadrózsákat méhek dongják,
Illatukat nekünk ontják.
Megremegteti lelkedet,
Ha egyszer tán odatévedsz.

Megírták ezt egyszer szépen,
De elveszett az írás régen.
Szájról szájra járt e monda,
Lejegyeztük újra mondva.

A történet eseménye
Maradjon meg emlékezve.
A sokadik utódok is tudják,
A kápolna régmúlt titkát.⁴

Kicsák Józsefné, Erzsike néni 1999-ben átdolgozta a legendát, melyet szintén némi változtatással közlök. Ő visszaemlékezésében leírja, hogy a történetet a Paposi Elemi Iskola növendékeként 1939-ben hallotta először, mikor tanítója, idős Kolláth László kirándulni vitte az osztályt a Kápolna-tóhoz, és ott egy kis könyvecskéből felolvasta számukra. Kutatott a könyv után, de sajnos eredménytelenül.

A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája

Falu végén, dombok mögött,
Kicsiny tó áll lombok között.
Elmerengünk mi a partján,
Régmúlt idők legendáján.

A víz csobban, halak benne,
Titkos csend ül körülötte.
Múlt időkről regél ez a tájék,
A tatárjárást idézi meg máig.

Hol van e tó? Kitalálod?
Paposon van, ott meglátod.
Róla szól e szép legenda,
Hallgasd azt, aki elmondja!

⁴ Kicsák Józsefné: A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája (1990)

Egyszer régen, dombok fölött,
Templom állott a fák között.
Templom körül a rendházban,
Papok éltek áhítatban.

István király telepítette őket,
Tanítsák munkára, írásra a népet.
Tiszta szívvel végezték munkájukat,
Szépítették a kis kápolnájukat.

Imával és sok munkával,
Papos népét tanították
Írásra és földmunkára,
Szerénységre s a vallásra.

Egyszer aztán, 1241-ben,
Szörnyű hír járt e szent helyen:
Tatár horda pusztít az országban,
Kit utolér, fordul halálába.

Mindent pusztít, embert is öl.
Jaj, annak, ki ellenszegül.
Tör-zúz, mindent felgyújt, gyilkol,
Retteg a nép, bujdos, koldul.

A papok és a jó apácák
Templomukat jól álcázzák.
Behúzódnak, imádkoznak,
Istenre bízván sorsukat.

Jön a horda, ordít, prüszköl,
Szerteszéled, kutat, bömböl.
Megtalálják a templomot,
Hallván benne szép dallamot.

Mivel belemenni nem tud,
Felgyújtja azt, - ott a nagy rúd!
Fáklyát készít a végére,
Lángok csapnak fel az égre.

Benne ég a sok apáca,
Pátereknek sokasága.
Gondoljuk mi... de nem így történt!
Megnyílt a föld nyomban, tüstént.

Elsüllyedt mind, ki benne volt,
Kiket Isten így megóvott
A kegyetlen vérengzéstől,
Tűzhaláltól, megégéstől.

Tó támadt a templom helyén,
Vadrózsa nőtt körülöttén.
Hirdeti e virág nekünk,
Hogy született hiedelmünk.

Tó alatt a nagy kápolna,
Szent lakóik mennybe szállva,
Lelkeikből a vadrózsa,
Emlékeztet a régmúltra.

Vadrózsákat méhek dongják,
Illatukat nekünk ontják.
Megremeg a lelkünk tőle,
Legenda így lett belőle.

Papos népe ma is őrzi
E legendát, elmeséli
Fiainak, lányainak,
Érdeklődő hallgatóknak.

Falunk nevét onnan kaptuk,
Tartjuk ma is, kik itt lakunk:
Sok pap után Papos lettünk,
Áldás legyen mifelettünk!

Megírták ezt egyszer régen,
Eltűnt a könyv rég közkézen.
Azóta is szájról-szájra,
Terjed köztünk a legenda.

Mi öregek lejegyeztük,
Maradjon meg az emlékünkhöz!
S a mai utódok is tudják,
A kápolna régmúlt titkát!⁵

„A virág, akármilyen messze van is a gyökértől, a fatető legkisebb ágán is, ugyanabból a nedvből kap, amelyet a gyökér szívott föl. De ha a gyökér elvész, a legtávolabbi virág is kihal.”

(Babits Mihály)

Kolláth Lászlóné segítségével egy újabb különlegességre bukkantam. Id. Kolláth László Kossuth-díjas volt általános iskolai igazgató egy 1959-ben írt visszaemlékezésében a vadrózsák történetének egy másfajta, mondai változatát jegyezte le. Ezt is szeretném megismertetni néhány apró változtatással:

Réges-régen a paposi nagy dombon, „a Fényes-hegyen”, mikor még az Árpád véréből való királyok uralkodtak Magyarországon, templom állott. Tövében száz vadrózsa ága ontotta évről-évre a szebbnél-szebb hófehér rózsát. Ebből kötnek koszorút a lányok. Ezt tűzi kalpagjához a legény. Ez a falu büszkesége. Erről szól a szép, szomorú történet. Mikor IV. Béla király idejében a tatárok törtek szegény hazánkra, Papost sem kerülték el. Dúlták, pusztították szép országunkat. Arra mentek, amerre tornyot láttak. A paposi torony pedig a nagy dombról igen messze látszott. Szólott pedig a tatárok vezére, nagy Batu kán:

- Nagy falu lehet amoda! Látjátok, milyen magasra nyúlik a tornya!

⁵ Kicsák Józsefné: A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája (1999)

A vérszomjas tatárok kiáltozták:

- Menjünk arra, nézzük meg azt a tornyot!

Olyan nagy robajjal indultak Papos felé, hogy a lódobogás, fegyvercsörgés mérföldekről idehallatszott. Lett is nagy rémület a faluban! Az öregek összedugták a fejüket, tanakodtak.

Szóltott pedig a legöregebb, a legbölcsebb:

- Legyenek nyugodtan, kegyelmedék!

Erre elcsendesedett a zúgó sokaság. Az öreg pedig megköszöri rekedt torkát és tovább szólt:

- Az emberek vegyenek kaszát, kapát, ásót a kezükbe! A kovács élezze, egyenesítse azokat! Ki-ki mi keze ügyébe kerül, azzal jöjjön! Összegyűlünk itt – bökött a sívó homokra – s megyünk a tatárok eleibe! Aki szereti faluját, velünk jön, aki gyáva, itt marad!
- Megyünk mindnyájan! – zúgták az emberek.

Úgy is lett! Végignézett az ősz aggastyán felfegyverzett hadán, és elindult velük...

Ma is emlegeti mindenki Paposon, hogy milyen hősiezen harcoltak őseik a tatárok ellen.

Csak az volt a baj, hogy kevesen voltak. A legöregebb buzdította őket. Mindenütt elől járt a harcban. De nem tartóztathatták fel csodálatos vitézségükkel a vad ellenséget. Az öreg bukott el elsőnek vérző fejjel. De a tatár is elmondhatta:

- Vitéz nép a magyar!

Az ütközet után egyenesen a templom felé tartottak. Az asszonyok kisebb gyermekeikkel elmenekültek, csak száz leány maradt a templomban. Buzgón imádkoztak. A toronyban meghúzták a harangokat, s úgy várták a rengeteg sereg élén lovagló vezért. A tatárok buzogánnyal verték le a vaspántokat. Iszonyatos öldöklés kezdődött. A leányok hősiezen ellenálltak, s egytől-egyig ottmaradtak kiomló piros vérükben. Folyt a vér a tatárok kardján, kezén. Mikor a vezér megtudta, hogy nincs kincs a templomban, rettenetes haragra gyulladt. Megforgatta ékköves kardját, s dühében vágta a templomot átölelő fehér rózsákat, s borzadva látta, hogy a levágott rózsák helyett újra nyílnak a rózsák, de most már vérpiros színben. Megijedtek a tatárok. Nagy zajjal menekültek tovább-tovább...

Azóta nyit pirosat a vadrózsa. Azóta kötnek belőle koszorút a lányok. Azóta tűzi kalapjához a legény. Azóta lett e hely a falu büszkesége.⁶

⁶ Id. Kolláth László visszaemlékezései

Eddig a monda, melyet olvasva gyermekkori emlékeimből felidéztem, hogy én már nagyon-nagyon régen a szüleimtől és a nagyapámtól hallottam ezt a változatot is, a száz leány esetét. A mondát, mely a legendától eltérő történetet kerekít a vörös vadrózsák köré.

A legenda: vallási tárgyú, szentek életét bemutató, velük kapcsolatos csodás történeteket elbeszélő prózai vagy verses alkotás. A szent életű embereket magasztalja.

A monda (szóbeszéd): valóságos történelmi személyhez, valós vagy hihető eseményhez, meghatározott helyhez, népek eredetéhez, hiedelmeihez kapcsolódó, általában rövid történet. A valós világot a képzelet átalakítja, kiszínezi, a tényekhez mesés magyarázatot fűz. Szájhagyomány útján keletkezett és terjedt, mint a népmese. Fajtái: történelmi monda, helyi monda, eredetmonda, hiedelemmonda.

Mindkettő múltunk nagy kincse. A gyermekkoromban, amikor még fürödtünk és halásztunk a Kápolna-tóban, szánkóztunk a „Fényes-hegyen” (a megmaradt részén), elevenen éltek és szájról-szájra terjedtek ezek a gyönyörű szóbeszéddek.

„A meséken keresztül akarva-akaratlanul egyfajta tapasztalatot szerzünk a világról, s amikor ennek vagyunk részesei, a hagyomány által megszentelt tudásból merítünk.”

(Boldizsár Ildikó)

Ugyancsak Paposról olvashatjuk id. Kolláth László: Adatok az egyházi évkönyvhöz címet viselő feljegyzésében a következőket:

A paposi római katolikus plébánia a legrégebbi egyházak közül való. Régi történetéből semmi sem tudható, mert a hajdani szalmafüdös plébániai ház porráégésével az összes krónikák is elhamvadtak. A község északnyugati oldalán lévő emelkedett részen, a „Fényes-hegyen” magyar barátok kolostora és kápolnája volt. Ezek a tatárjárás idején elpusztultak. A lakosság a mocsarakba költözött, a mai falu helyére. Az elpusztult kolostor helyét az alatta elterülő mocsaras területtel ma is Kápolnának nevezik. Ezen a helyen 1850-ben egy fületlen 80 fontos (kb. 45 kg-os) harangot találtak, amely a budapesti múzeumba (?) került. Régen hevert az iszapban, mert körirata teljesen eltörlődött. A kolostor idejében vette fel a község a mai nevét.⁷

Ez a feljegyzés is megerősíti azt a megállapításomat, amit bevezetőmben írtam, miszerint településünk ősi múltja visszamenőleg „összerakható” az egybegyűjtött forrásokból.

⁷Id. Kolláth László: Adatok az egyházi évkönyvhöz, feljegyzés

A falu neve írásos alakban, okleveles említésben 1320-ban tűnik fel először, mint a Kaplony nemzetség ősi birtoka, akiket a honfoglaló ősök egyenes ágú leszármazottaiként tartunk számon.⁸

Szatmárt „a Nyírtől a Szamosig, délen a Szilágyságig a Kaplony nemzetség lakta, 1080 táján ők építették a kaploni monostort.”⁹ (<http://www.szatmarilegendak.hu/>)

A műemlék római katolikus templom a XIV. század első harmadában épült késő gótikus stílusban, egy fatemplom helyén.

A torony nélküli teremtemplom különleges szépségű külsővel – a falakat kívülről támasztó támpillérekkel – és sokszögzáródású szentéllyel rendelkezik. Belsejében a síkmennyezettel fedett teret csúcsos diadalív tagolja. Szentélye falain régi festéknyomok, (freskómaradványok) láthatók. A szentélybelső felől jól megfigyelhető az eredeti, középkori elfalazott sekrestyeajtó nyílása. A középkori sekrestyét a reformáció idején bonthatták el, ugyanis a hitújításkor a templom és a plébánia a reformátusoké lett. A XVII. század végén, még 1696-ban is református templomként van említve, de a reformátusok romos állapota miatt a XVIII. század elején elhagyták, majd jóval később, 1836-ban új templomot építettek maguknak. A műemlék templomnak lehetett egy 1636-ból származó harangja, a községi előjáróság 1864-ben ír egy igen régi, használaton kívüli harangról, de ennek sajnos nyoma veszett.

1745-ben a templomot ismét a katolikusok vették birtokba, felújították, 1830 körül átalakították, és 1941-ig, az új templom felépítéséig miséztek benne. A szentély északi oldalához kapcsolódó új sekrestyét a 19. század 2. felében építették. A szentélyt, az ablakokat és a támpilléreket az évszázadok során többször átalakították.

A mai oromzat feltehetően a 18. sz. végén készült, 1808-ban javították, erre az oromfal közepén lévő, befalazott ablakon olvasható évszám utal.

A régi, középkori épület az új templom felépítésétől a plébánia raktárhelyisége lett, majd Szabolcs-Szatmár megye tanácsa megvásárolta a mátészalkai római katolikus egyháztól, amelynek Papos ekkor már ismét filiája volt. Az épületet Oltai Péter (OMF) tervei alapján, a megyei tanács, illetve önkormányzat költségén állították helyre. A templom tetőszerkezetét 1981-ben újították meg.

1982-ben Lukács Zsuzsa vezetett egy régészeti feltárást és falkutatást. A hajó nyugati végében egy téglából falazott, barokk kori sírkamrát találtak, amelyet aszimmetrikus dongával fedtek le. A sírkamrában 2 váz feküdt, igen erősen bolygatott helyzetben, melléklet nélkül. A sírkamrát

⁸ <http://www.papos.hu/>

⁹ <http://www.szatmarilegendak.hu/>

az öntött, kőlapos padló lefektetése előtt, a 20. század első éveiben rabolták ki. A sírkamra méretei: 245 x 157 cm alapterületű, 105 cm mélységű. A padló járószintje alatt 120 - 135 cm mélyen szórványosan embercsontokat találtak. A barokk kori újjáépítés során a középkori temetkezéseket megbolygatták, megsemmisítették.

1985-ben Németh Péter irányítása alatt a templom körüli, többretegű temető 56 sírja és egy Árpád-kori kemence került feltárássra.

Az elhagyott középkori templomot a Műemlékvédelmi Hivatal az 1990-es években eredeti formájában állította helyre. 1997 óta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága kiállítóhelye, templommúzeum. 1997 szeptemberében két állandó kiállítás nyílt meg benne. Az egyik az Országos Műemlékvédelmi Hivatal munkájáról, a megye templomaiban végzett műemléki helyreállításokról ad átfogó képet. A másik Nagy Sándor, 1923-ban Bujon született szobrászművész munkásságának egy részét, kőszobrainak változatos gyűjteményét mutatja be.¹⁰ A Magyarország – Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében, a Jósa András Múzeum pályázatának köszönhetően 2014 szeptemberétől a megye templomaiban végzett műemléki helyreállításokról szóló felújított kiállítás várja az érdeklődőket.

A református templomot 1836-ban építették. Torony nélküli, félkörívvel záródó, síkfödémes, igényesen egyszerű épület. 1876-ban javították. 1913-ban újjáépítették, majd 1957-ben ismét felújították. A 9x15 méteres belső teret vakolt, gyönyörűen festett mennyezet fedi. A bejárat felől helyezték el a fakarzatot. Orgonáját Kerékgyártó István építette 1896-ban. 140 ülőhely van benne. A magaslaton épült templom délkeleti sarka előtt áll a harangláb, mely szintén 1913-ban készült. Két harangját 1926-ban öntötték.¹¹ Valószínű, hogy az 1913-as újjáépítéskor alakították át az ablakokat. Eredetileg csak a felső boltíves rész lehetett meg, ezt leszűkítették és hosszában nyújtották meg. 2012-ben az elfalazott boltíveket kibontottuk, és így az eredeti formát visszahozva, de az átépített változatot is megtartva kaptak új és különleges alakot a nyílászárók.

A katolikus templom 1941-ben épült. Felszentelése óta szolgálja a római és a görög katolikus felekezetet.¹² A műemlék templom 19. századi oltára, mellékoltárként átkerült az új épületbe. Igen magas, karsú tornyában két harang lakik.

¹⁰ <http://www.papos.hu/>

¹¹ Magyarország megyei kézikönyvei 15.

¹² Magyarország megyei kézikönyvei 15.

A 10/2001. számú önkormányzati rendelet alapján mindkét templom helyi műemléki védelem alatt áll.

Én még megtapasztalhattam a generációk együttélésének nehézségei mellett annak örömét és előnyét is. Kiskoromban nem volt számítógép, internet; rádió és televízió is csak korlátozott mértékben. De volt együtt töltött idő, közös beszélgetés. Gyermekként gyakran hallgattam nagyapám és az őt látogató idős emberek történeteit. Visszaemlékezve csodálatosak voltak azok a békés órák, napok, nyarak. A szülők dolgoztak, az idős nagyszülők észrevétlen átadták az unokáknak azokat a tapasztalatokat, bölcsességeket, melyek egy életre szóló, meghatározó élmények lettek. Megtanultam a dolgozó, tisztességes, vallásos életvitelt, a természet és az igényesen egyszerű szeretetét. Gyakran hallottam a paposi vadrózsák és a kápolna-tó történetét is különböző formákban. Örülök annak, hogy közösségünkben mindig voltak olyan emberek, akik megőrizték, ápolták, majd lejegyezték múltunk eme kincsét. A kápolna története a múltunkat őrzi, ha továbbadjuk, örök időkre fennmaradhat, és a paposi ember mindig büszke lehet arra a legendára, mely az írásos történelmi emlékek és a műemlék templomunk mellett településünk ősi múltját igazolja.

Pályázatomban összefoglaltam, kiegészítettem és rendszereztem ezeket az emlékeket, a legendát, a mondát és a tényeket a jelen és a jövő nemzedéke számára.

„Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.”

(Babits Mihály)

Forrásjegyzék

Magyarország megyei kézikönyvei 15.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Papos>

<http://www.papos.hu/>

<http://www.szatmarilegendak.hu>

Kicsák Józsefné: A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája (1990)

Kicsák Józsefné: A paposi vadrózsák és a Kápolna-tó legendája (1999)

Id. Kolláth László visszaemlékezései

Id. Kolláth László: Adatok az egyházi évkönyvhöz - című feljegyzése